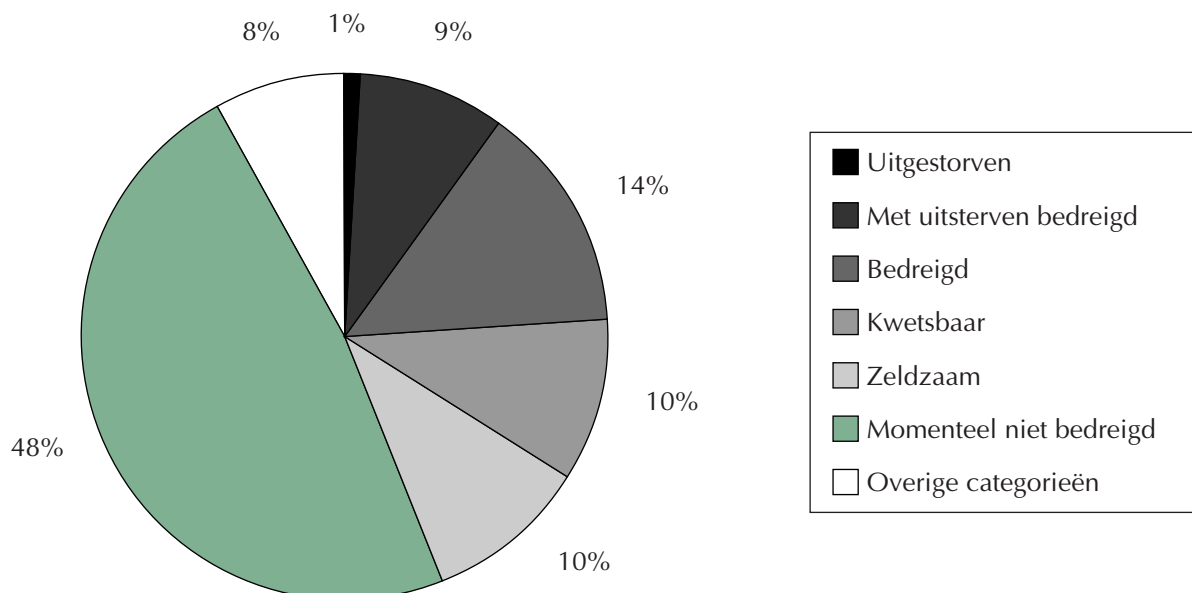

12. Spinnen

JEAN-PIERRE MAELFAIT & LEON BAERT

Spinnen vormen een soortenrijke groep van hoofdzakelijk aan land gebonden ongewervelde dieren. De studie van de Belgische spinnen begon op het einde van de 19e eeuw door het zeer verdienstelijke werk van Léon Becker, die in het ganse land spinnen verzamelde. Vanaf ca. 1950 leverde ook Jean Kekenbosch (KBIN) belangrijke bijdragen tot de kennis van de Belgische spinnen. Het faunistisch en ecologisch onderzoek aan spinnen kwam in Vlaanderen pas goed van de grond vanaf ca. 1970 wanneer talrijke licentiaats- en doctoraatsverhandelingen daaromtrent werden gemaakt aan het Laboratorium voor Ecologie, Zoögeografie en Natuurbehoud (Universiteit Gent). Vele van de daar opgeleide deskundigen zetten later hun onderzoek voort aan Instituten of tijdens hun vrije tijd. Vanaf de oprichting van de werkgroep (later: vereniging) ARABEL werden alle waarnemingen van de leden (professionele en amateur-arachnologen) gecentraliseerd bij Léon Baert (KBIN). Ze zijn daar raadpleegbaar voor alle leden en andere geïnteresseerden. Vanaf ca. 1980 maakten verschillende auteurs, op basis van deze gegevens, verspreidingsatlassen per familie. De recent verzamelde gegevens in Vlaanderen worden hieronder gebruikt om de huidige toestand van de Vlaamse spinnenfauna te beschrijven.

Figuur 12.1: Procentuele verdeling van het aantal soorten spinnen over de verschillende Rode-Lijstcategorieën in Vlaanderen.

Soortenaantal en veranderingen in status - Vlaanderen

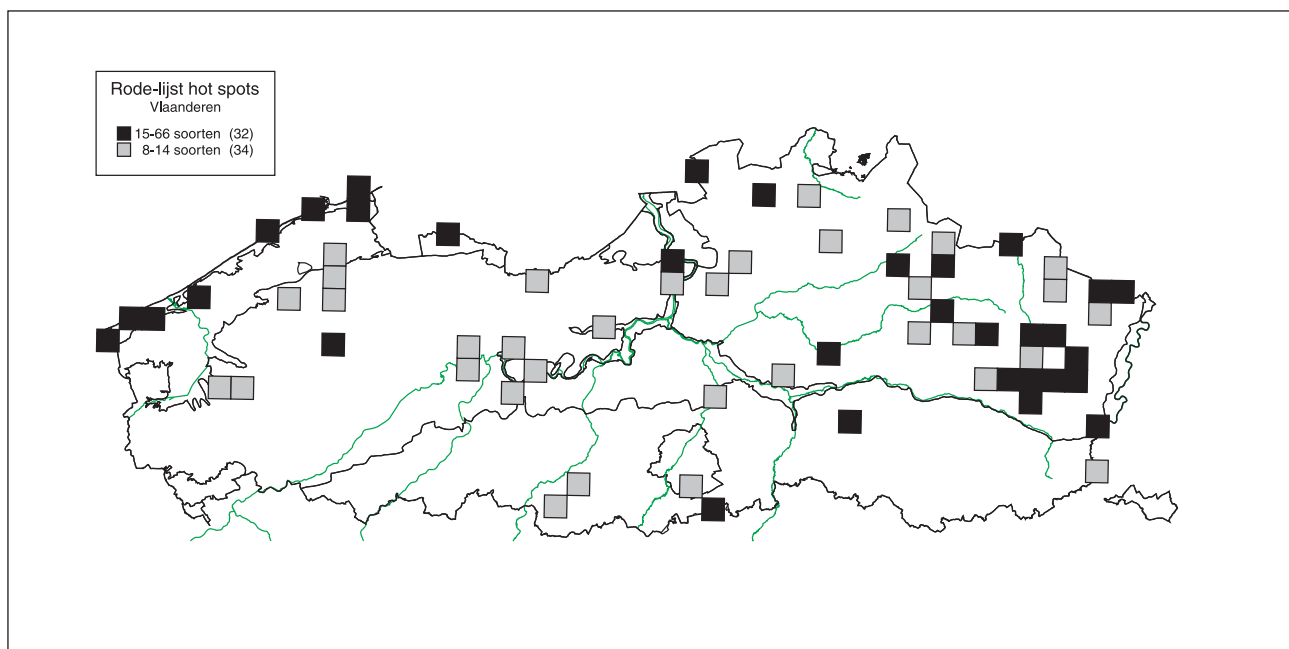
De Rode Lijst van de spinnen in Vlaanderen (MAELFAIT et al. 1998) vermeldt 592 inheemse soorten. De verdeling van de soorten over de verschillende Rode-Lijstcategorieën toont dat slechts ongeveer de helft van de soorten bij de categorie "Momenteel niet bedreigd" kan worden gerekend. Daarentegen is 9% van de soorten "Met uitsterven bedreigd", 14% is "Bedreigd" en 10% is "Kwetsbaar". Daarnaast is 10% van de soorten als "Zeldzaam" te bestempelen. Ongeveer 1% is uitgestorven, terwijl 8% tot de overige categorieën ("Onvoldoende gekend"; "Waarschijnlijk bedreigd") wordt gerekend (Tabel 12.1 en Figuur 12.1).

Soortenaantal en veranderingen in status - Ecoregio's

Tabel 12.1 toont het aantal soorten per Rode-Lijstcategorie in de verschillende ecoregio's. Hierbij valt op dat vooral de Kempen een groot aantal Rode-Lijstsoorten herbergt.

Tabel 12.1: Aantal soorten spinnen per Rode-Lijstcategorie in Vlaanderen en in de vijf ecoregio's. . = niet bepaald.

Rode-Lijstcategorie	Vlaanderen	Duinen	Polders	Zandleem	Leem	Kempen
Uitgestorven	5
Met uitsterven bedreigd	52	12	6	8	3	38
Bedreigd	83	44	10	30	27	67
Kwetsbaar	58	32	27	42	36	55
Zeldzaam	58	13	49	16	21	43
Momenteel niet bedreigd	286
Overige categorieën	50
Aantal Rode-Lijstsoorten	198	88	43	80	66	160
Aantal Zeldzame soorten	58	13	49	16	21	43
Totaal aantal soorten	592

Figuur 12.2: Rode-Lijstsoorten hot spots van spinnen in Vlaanderen.

Biodiversiteits- en Rode-Lijstsoorten hot spots Vlaanderen

De Rode-Lijstsoorten hot spots voor Vlaanderen zijn weergegeven in Figuur 12.2. Daaruit blijkt dat het meest bedreigde deel van de biodiversiteit aan spinnen voornamelijk aanwezig is op zandgronden (Duinen en Kempen). In de Kempen zijn Midden- en Noord-Limburg en de Antwerpse Noorderkempen het rijkst aan bedreigde soorten. Aan de westkust zorgen de Westhoek, de Houtsaegher duinen, Hannecart-TerYde en de schorre en de duinen aan de IJzermonding voor een aaneenschakeling van hot spot atlasblokken. Aan de westkust zijn de schorre en de bosjes van het Zwin, de Fonteintjes, de Zandpanne en de Kijkuit de belangrijke gebieden. Dit zijn de weinige overgebleven niet bebouwde of aangeplante terreinen aan de oostkust. Niet in de Kempen en de Duinen gelegen gebieden met een zeer hoog aantal Rode-Lijst-soorten zijn de Antwerpse linkeroever (met zand opgespoten weliswaar) en het Oost-Vlaams krekengebied in de Polders, de Gulke Putten in de Zand- en Zandleemstreek en het Walen- en Zoniënbos in de Leemstreek.

Biodiversiteits- en Rode-Lijstsoorten hot spots Ecoregio's

Figuur 12.3 (in kaartenbijlage) toont de Rode-Lijstsoorten hot spots per ecoregio.

Duinen

Voor de Duinen wordt het uitzonderlijk belang van enkele terreinen (IJzermonding, Hannecart-TerYde) aan de Westkust benadrukt.

Polders

Hoge aantallen Rode-Lijstsoorten worden hier aange troffen aan de Antwerpse Linkeroever, in het Oost-Vlaams krekengebied, de brakke schorren van het Antwerpse havengebied en de Stadswallen van Damme.

Vlaamse zand- en zandleemstreek

In de Vlaamse Zand- en zandleemstreek herbergen vooral de schrale terreinen in het Brugse en het Waasland een groot aantal Rode-Lijstsoorten. De overige hot spots bevindt men in de Blankaart, de graslanden van de valleien van Leie en Schelde bij Gent en de zoetwaterschorren en graslanden van de Schelde en Durme.

Leemstreek

In de Leemstreek zijn het vooral beek- en rivierbegeleidende graslanden en de drogere bossen die de hot spots aan Rode-Lijst-soorten veroorzaken.

Kempen

Het indrukwekkend aantal Rode-Lijstsoorten hot spots in de Kempen komt hier nog beter tot uiting: Midden- en Noord-Limburg, de Grensmaas, de Kalmthoutse heide en het Groot schietveld (Brecht), ...

Wettelijke bescherming en soorten van internationaal belang

Volgens het Koninklijk Besluit van 22.09.1980 horende bij de Wet op het Natuurbehoud (12.07.1973) zijn vier spinnensoorten wettelijk beschermd in het Vlaamse Gewest. Dat zijn: de Wesp spin (*Argiope bruennichi*), de Gewone mijnspin (*Atypus affinis*), de Gerande oeverspin (*Dolomedes fimbriatus*) en de Waterspin (*Argyroneta aquatica*). De eerste soort bereikt in Vlaanderen haar noordelijke areaalgrens; de overige drie soorten hebben respectievelijk als bedreigingsstatus: "Kwetsbaar", "Met uitsterven bedreigd" en "Kwetsbaar".

Momenteel zijn er geen inheemse spinnensoorten opgenomen in de bijlagen van de Conventie van Bern en de Habitatrichtlijn.

